

LT

LT

LT

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.3.23
KOM(2011) 146 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**ES valstybės pagalbos taisyklių, susijusių su visuotinės ekonominės svarbos
paslaugomis, pertvarka**

1. IŽANGA

Šiuo komunikatu siekiama pradėti politines diskusijas su suinteresuotosiomis šalimis ir kitomis institucijomis dėl valstybės pagalbos dokumentų rinkinio, susijusio su visuotinės (bendros) ekonominės svarbos paslaugomis (VESP; taip pat vadinamas „*post-Altmark* paketu“).

Šį rinkinį sudaro keli 2005 m. priimti dokumentai, visų pirma VESP sprendimas¹ ir VESP bendrosios nuostatos², kuriuose Komisija išsamiau paaiškino, kaip su valstybės pagalba susiję Sutarties straipsniai (SESV 106 ir 107 straipsniai) turėtų būti taikomi kompensacijoms už VESP.

VESP bendrosios nuostatos nustoja galioti 2011 m. lapkričio mėn.; tiek VESP bendrosiose nuostatose, tiek VESP sprendime numatyta surengti didelio masto konsultacijas ir jomis remiantis įvertinti taisykles. Komisija peržiūros procesą pradėjo jau 2008 m. Komisijos tarnybos kartu su šiuo komunikatu skelbia ataskaitą, kurioje aprašyta Komisijos praktika, naudota taikant dabartines taisykles, ir pagrindiniai per konsultacijas iškelti klausimai.

Rinkinio peržiūrą reikėtų vertinti atsižvelgiant į su viešosiomis paslaugomis susijusius Komisijos platesnės politikos tikslus. Komunikate „Kuriamas Bendrosios rinkos aktas“³ Komisija išipareigojo (pasiūlymas Nr. 25) iki 2011 m. priimti komunikatą ir keletą priemonių, susijusių su visuotinės svarbos paslaugomis, ir pabrėžė, kad ES ir jos valstybės narės privalo užtikrinti, kad viešąsias paslaugas būtų lengviau teikti atitinkamu lygmeniu, kad jos būtų reglamentuojamos aiškiais finansavimo taisyklėmis ir kad jos būtų aukščiausios kokybės ir faktiškai prieinamos visiems.

2. VIEŠOSIOS PASLAUGOS ES TEISĖS SISTEMOJE

Viešosios paslaugos (Sutartyse paprastai vadinamos bendrus ekonominius interesus tenkinančiomis paslaugomis, toliau – VESP) – svarbi bendrųjų Sąjungos vertybių dalis⁴. Jomis skatinama socialinė ir teritorinė sanglauda, didinama visų ES gyventojų gerovė ir veiksmingai prisidedama prie Europos ekonomikos vystymo. Viešosios paslaugos – tai tiek didelės apimties komercinės paslaugos (tinklų pramonės paslaugos, pavyzdžiui, pašto paslaugos, energijos tiekimo paslaugos, elektroninių ryšių paslaugos ar viešojo transporto paslaugos), tiek įvairios sveikatos priežiūros ir socialinės paslaugos⁵ (pavyzdžiui, paslaugos vyresnio amžiaus ir neįgaliems asmenims).

¹ 2005 m. lapkričio 28 d. Komisijos sprendimas (EB) Nr. 842/2005 dėl EB sutarties 86 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai kompensacijos už viešąją paslaugą forma, skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms patikėta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas, OL L 312, 2005 11 29, p. 67.

² Bendrijos bendrosios nuostatos dėl valstybės pagalbos kompensacijos už viešąją paslaugą forma, OL C 297, 2005 11 29, p. 4.

³ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kuriamas Bendrosios rinkos aktas. Siekiant labai konkurencingos socialinės rinkos ekonomikos. 50 pasiūlymų, kaip pagerinti bendrą darbą, verslą ir prekybą“, COM(2010) 608 galutinis/2, 2010 m. lapkričio 11 d.

⁴ Sutarčių Protokolo Nr. 26 1 straipsnis.

⁵ Visuotinės svarbos socialinės paslaugos aprašytos Komisijos komunikate „Lisabonos strategijos įgyvendinimas. Visuotinės svarbos socialinės paslaugos Europos Sąjungoje“, COM(2006) 177 galutinis, 2006 m. balandžio 26 d.

Lisabonos sutartimi pripažįstama, kad viešosios paslaugos yra labai svarbi ir kartu įvairialypė Europos visuomenės modelio dalis. Šis dvejopas požiūris įtvirtintas naujajame Sutarčių Protokole Nr. 26, kuriame nustatyta, kad Sąjungos bendrosios vertybės visų pirma apima:

aukštą kokybę, saugos ir prieinamumo lygį, lygias galimybes ir visuotinio prieinamumo bei vartotojų teisių propagavimą

taip pat

[nacionalinių, regioninių ir vietos valdžios institucijų] didelę veiksmų laisvę teikiant, pavedant teikti ar organizuojant [...] [VESP].

SESV 14 straipsniu nustatyta, kad tiek Sąjunga, tiek valstybės narės pagal savo atitinkamus įgaliojimus ir kompetenciją

rūpinasi, kad tokios paslaugos būtų pagrįstos principais ir sąlygomis, ypač ekonominėmis ir finansinėmis, kurios leistų joms atlikti savo užduotis,

taip pat įtvirtintas naujas teisinis pagrindas, pagal kurį Europos Parlamentas ir Taryba, remdamiesi Komisijos pasiūlymu, priima reglamentus, kuriuose nustatomi minėti principai ir sąlygos.

Todėl būtina pažymėti, kad SESV 14 straipsnio nuostatomis nepažeidžiamos VESP taikomos konkurencijos taisyklės⁶. Visų pirma, pagal SESV 106 ir 107 straipsnius valdžios institucijų skiriama kompensacija už VESP teikimą turi būti išsamiai nagrinėjama pagal valstybės pagalbos taisyklės, nebent tenkinamos visos keturios Teisingumo Teismo *Altmark* sprendime išvardytos sąlygos⁷. Šiuo komunikatu siekiama nagrinėti tik su VESP susijusių valstybės pagalbos taisyklių, kurias Komisija priėmė remdamasi 106 ir 107 straipsniais, pertvarkos klausimus.

ES konkurencijos taisyklės netaikomos visoms visuotinės svarbos paslaugoms (VSP), jos taikomos tik ekonominio pobūdžio paslaugoms (VESP). Visuotinės svarbos socialinėms paslaugoms (VSSP), kurios gali būti tiek ekonominio, tiek neekonominio pobūdžio, ES konkurencijos teisė taikoma tik jei jos iš tikrųjų yra ekonominio pobūdžio⁸. Be to, Protokolo Nr. 26 2 straipsnyje nustatyta, kad

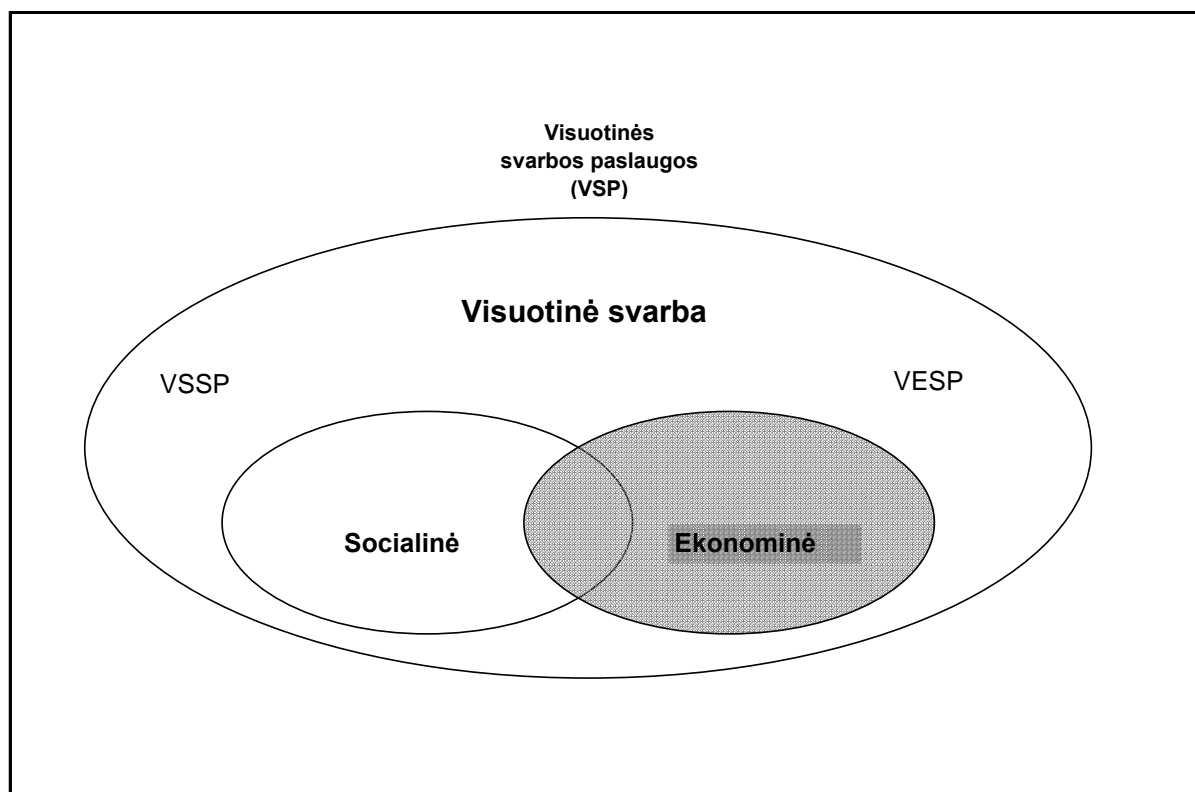
[s]utarčių nuostatos jokių būdu neturi įtakos valstybių narių kompetencijai teikti, pavesti teikti ir organizuoti bendrus interesus tenkinančias neekonominės paslaugas.

⁶ Tiksliau SESV 14 straipsnyje nustatyta: „Nepažeisdamos [...] 93, 106 ir 107 straipsnių [...]“. Taigi, patvirtinama, kad šios nuostatos ir jų pagrindu priimtos priemonės taikomos VESP.

⁷ Žr. 2 skyrių.

⁸ Komisijos komunikate Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Prie komunikato „Bendroji rinka XXI a. Europai“ pridodamas dokumentas. Bendrus interesus tenkinančios paslaugos, įskaitant bendrus interesus tenkinančias socialines paslaugas. Naujas Europos išipareigojimas“ (COM(2007) 725 galutinis) Komisija tvirtino: „*Neekonominės paslaugos*. Šioms paslaugoms, pavyzdžiui, tokiose tradiciškai valstybės reguliuojamose srityse kaip policija, teisingumas bei įstatymais nustatytos socialinės apsaugos sistemos, netaikomi specialūs ES teisės aktai, jų neregamentuoja ir Sutartyje nustatytos vidaus rinkos ir konkurencijos taisyklės. Kai kurioms organizuojamoms paslaugoms gali būti taikomos kitos Sutarties taisyklės, kaip antai nediskriminavimo principas“.

Veikla, kuri nėra ekonominė pagal konkurencijos taisykles, yra, pavyzdžiui, oro navigacijos sauga⁹ arba taršos priežiūra¹⁰, nes ją organizuodama valstybė naudojami savo išimtinėmis teisėmis ir vykdo savo įsipareigojimus gyventojams¹¹. Privalomų socialinės apsaugos sistemų, kuriomis siekiama tik socialinių tikslų, valdymas pagal konkurencijos taisykles nėra ekonominė veikla¹².

VESP teikėjai taip pat turi laikytis tik konkurencijos, visų pirma valstybės pagalbos taisyklių, jei taikydami tas taisykles jie gali netrukdomi vykdyti savo užduotis. SESV 106 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad

įmonėms, kurioms yra patikėta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas, arba pajamų gaunančioms monopolinėms įmonėms Sutartyse nustatytos taisyklės, ypač konkurencijos taisyklės, yra taikomos, jei jų taikymas nei teisiškai, nei faktiškai netrukdo atlikti joms patiktų specialių uždavinių.

⁹ 1994 m. sausio 19 d. Sprendimas *SAT Fluggesellschaft*, C-364/92, Rink. p. I-43.

¹⁰ 1997 m. kovo 18 d. Sprendimas *Diego Cali & Figli*, C-343/95, Rink. p. I-1547.

¹¹ Toliau pateikta diagrama siekiama pateikti tik skirtingas sąvokas, o ne atitinkamus ekonominio ir neekonominio sektoriaus dydžius.

¹² 1993 m. vasario 17 d. Sprendimas *Poucet et Pistre*, C-159/91, Rink. p. I-637; 2002 m. sausio 22 d. Sprendimas *Cisal ir INAIL*, C-218/00, Rink. p. I-691, 43–48 punktai; 2004 m. kovo 16 d. Sprendimas *AOK-Bundesverband ir kt.*, sujungtos bylos C-264/01, C-306/01, C-354/01 ir C-355/01, Rink. p. I-2493, 51–55 punktai. Sistema turi būti valdoma pagal solidarumo principą, kai draudimo išmokos teikiamos neatsižvelgiant į įmokas. Tačiau Teismas nusprendė, kad gali būti taikomos kitos Sutarties nuostatos (pvz., vidaus rinkos taisyklės), žr. 2009 m. kovo 5 d. Sprendimą *Kattner Stahlbau*, C-350/07, Rink. p. I-1513.

3. VIEŠŪJŲ PASLAUGŲ FINANSAVIMAS IR VALSTYBĖS PAGALBOS KONTROLĖ

Svarbus viešųjų paslaugų teikimo aspektas – kompensacija, kurią valdžios institucijos gali skirti paslaugų teikėjams už šių užduočių vykdymą. Šio aspekto svarba ypač išryškėjo ištikus ekonomikos ir finansų krizei. Krizė ne tik paveikė daugelį visos ES gyventojų, kurie tapo labiau priklausomi nuo kokybiškų viešųjų paslaugų. Dėl krizės daugelis ES valstybių narių ėmėsi įgyvendinti valstybės biudžeto deficito mažinimo priemones, todėl daugiau dėmesio pradėta skirti ekonominiam valstybės išlaidų veiksmingumui ir būtinybei didinti našumą visose srityse.

SESV 106 straipsniu Komisijai pavedama užduotis kontroliuoti tokių kompensacijų atitiktį konkurencijos taisyklėms.

Tačiau valstybės finansavimas, skiriamas už viešąsias ekonominio pobūdžio paslaugas, ne visada turi būti laikomas valstybės pagalba. Pagal Teisingumo Teismo sprendimą *Altmark*¹³ byloje, valstybės pagalbos nėra, jei 1) viešųjų paslaugų įsipareigojimai yra aiškiai apibrėžti; 2) kriterijai, kuriais remiantis apskaičiuojama kompensacija, nustatyti objektyviai ir skaidriai; 3) kompensacija už viešąsias paslaugas dengiamos tik sąnaudos ir pagrįstas pelnas ir 4) tuo atveju, kai įmonė pasirenkama viešojo pirkimo tvarka, kuria sudaromos sąlygos pasirinkti konkurso dalyvių, galintį teikti tas paslaugas mažiausia bendruomenei kaina, arba kai kompensacijos dydis nustatomas remiantis atitinkamo sektoriaus vidutinės gerai valdomos įmonės išlaidų analize. Jei bent viena iš šių kartu taikomų sąlygų netenkinama, valstybės intervencija gali būti laikoma valstybės pagalba ir iš principo apie ją būtina pranešti Europos Komisijai, o ši turi ją įvertinti.

Kaip minėta kompensacijų už VESP valstybės pagalbos kontrolės teisinis pagrindas – SESV 106 ir 107 straipsniai¹⁴. Rinkinyje, visų pirma VESP sprendime ir VESP bendrosiose nuostatose, išsamiau paaiškinama, kaip valstybės pagalbos taisyklės taikomos VESP. VESP sprendime nustatytos sąlygos, kuriomis kompensacija įmonėms už viešųjų paslaugų įsipareigojimų vykdymą laikoma suderinama su valstybės pagalbos taisyklėmis ir apie ją nereikia pranešti Komisijai, o VESP bendrosiose nuostatose nustatytos sąlygos, kuriomis kompensaciją, kuriai netaikomas VESP sprendimas, Komisija gali patvirtinti.

2005 m. įsigaliojus VESP sprendimui ir VESP bendrosioms nuostatoms, šie dokumentai tapo pačiais svarbiausiais dokumentais, kuriais remdamasi Komisija įvertino daugybę su VESP susijusių valstybės pagalbos atvejų. Be VESP sprendimo ir VESP bendrųjų nuostatų priimta nemažai konkreitiems sektoriams taikomų valstybės pagalbos taisyklių¹⁵.

Rinkinio peržiūra įtraukta į 2011 m. Komisijos darbo programą¹⁶. Ši peržiūra taip pat minėta Pirmininko J. M. Barroso rašte, pridėtame prie Europos Parlamentui skirto pranešimo apie Sąjungos padėtį¹⁷.

¹³ 2003 m. liepos 24 d. Sprendimas *Altmark Trans GmbH ir Regierungspräsidium Magdeburg prieš Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*, C-280/00, Rink. p. I-7747.

¹⁴ SESV 14 straipsnis taikomas nepažeidžiant šių nuostatų.

¹⁵ Žr. šio komunikato priedą.

¹⁶ Komisijos komunikato COM(2010) 623 1 priedas, 2011 m. Komisijos darbo programa, 2010 m. spalio 27 d., p. 4.

¹⁷ Pranešimas spaudai Memo/10/393, Pirmininko J. M. Barroso raštas Europos Parlamento nariams, 2010 m. rugsėjo 7 d.

4. SU VESP SUSIJUSIŲ VALSTYBĖS PAGALBOS TAISYKLIŲ PERŽIŪRA

Bendras su VESP susijusių valstybės pagalbos taisyklių pertvarkos tikslas – sustiprinti galimą VESP vaidmenį siekiant atgaivinti Europos ekonomiką. Valstybės narės turi faktiškai užtikrinti tam tikras paslaugas plačiajai visuomenei prieinamomis sąlygomis (pvz., ligoninės, švietimas, socialinės paslaugos, taip pat ryšiai, energija ar transportas). Už tai atsakingos nacionalinės, regioninės ar vietos valdžios institucijos, kurioms suteikta didelė veiksmų laisvė teikiant, užsakant ir organizuojant VESP. Tačiau siekiant užtikrinti ES konkurencingumą ir valstybių narių ekonominę sanglaudą taip pat svarbu VESP veiksmingai paskirstyti valstybės išteklius. Veiksmingos ir kokybiškos viešosios paslaugos – visos ES ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo pagrindas. Be to, ypač socialinėmis paslaugomis švelninamas socialinis krizės poveikis.

4.1. Konsultacijų rezultatai

Atsižvelgdama į VESP sprendimo 9 straipsnį ir VESP bendrųjų nuostatų 25 punktą, Komisija surengė didelio masto viešas konsultacijas ir iš valstybių narių bei kitų suinteresuotųjų šalių gavo atsiliepimų apie praktinį valstybės pagalbos taisyklių taikymą šioje srityje:

- 2008 ir 2009 m. Komisija paprašė valstybių narių pateikti ataskaitas apie dabartinio rinkinio taikymą. Iš ataskaitų paaiškėjo, kad valstybės narės iš esmės palankiai vertina rinkinį ir juo suteikiamą teisinį tikrumą. Dauguma valstybių narių nemano, kad rinkinį reikėtų iš esmės keisti, ir teigia, kad reikėtų tik peržiūrėti tam tikras rinkinio nuostatas, kad būtų lengviau laikytis valstybės pagalbos taisyklių skirtinguose nacionalinio administravimo lygmenyse.
- 2010 m. Komisija pradėjo viešas konsultacijas dėl dabartinio rinkinio taikymo. Šiose konsultacijose dalyvavo daug įvairių organizacijų. Iš viso Komisija gavo daugiau kaip 100 atsakymų. Išreikštos nuomonės smarkiai skiriasi, atsižvelgiant į atitinkamos organizacijos pobūdį ir veiklą. Tačiau atsakymuose pateikta informacija iš esmės sutampa su informacija, pateikta minėtose valstybių narių ataskaitose.

Komisijos tarnybos kartu su šiuo komunikatu skelbia ataskaitą, kurioje aprašyta Komisijos praktika, įgyta taikant dabartines taisykles, ir pagrindiniai per konsultacijas iškelti klausimai.

Apskritai, per konsultacijas paaiškėjo, kad dabartinės teisinės priemonės buvo būtinos ir tinkamos paskelbus *Altmark* sprendimą. Joms įsigaliojus, jos taikytos daugeliu valstybės pagalbos atvejų. Per konsultacijas taip pat paaiškėjo, kad tam tikrose, pavyzdžiui, socialinių paslaugų srityse, rinkinys ne visada taikytas, kaip numatyta. Galima to priežastis – atitinkamos valdžios institucijos yra nepakankamai susipažinusios su jo nuostatomis, dabartinis rinkinys taip pat yra pernelyg sudėtingas.

Daugelis suinteresuotųjų šalių mano, kad dabartinėmis teisinėmis priemonėmis veiksmingai prisidėta siekiant teisinio tikrumo. Tačiau per konsultacijas taip pat paaiškėjo, kad keletą dalykų būtų galima pagerinti. Visų pirma, reikia sukurti aiškesnes, paprastesnes, proporcingesnes ir veiksmingesnes priemones, kuriomis būtų užtikrinamas paprastesnis taisyklių taikymas ir skatinama veiksmingiau teikti kokybiškas ES gyventojams skirtas VESP.

4.2. Pagrindiniai pertvarkos principai

Kad pasiektų šių tikslų, Komisija ketina pertvarkyti taisykles laikydamasi dviejų pagrindinių principų:

- *Išsamesnis paaiškinimas.* Komisija vertina galimybes išsamiau paaiškinti, jei įmanoma, keletą pagrindinių sąvokų, susijusių su valstybės pagalbos taisyklių taikymu VESP, įskaitant tų taisyklių taikymo sritį ir sąlygas, kurias būtina tenkinti, kad Komisija patvirtintų su VESP susijusią pagalbą¹⁸;
- *Diversifikuotas ir proporcingas požiūris.* Komisija taip pat nagrinėja galimybes siūlyti labiau diversifikuotą ir proporcingesnį požiūrį į skirtingų rūšių VESP. Ji siekia, kad nagrinėjimo pagal valstybės pagalbos taisykles išsamumas priklausytų nuo teikiamų paslaugų pobūdžio ir apimties. Viena iš šios strategijos sudedamųjų dalių galėtų būti taisyklių supaprastinimas tam tikrų rūšių nedidelės apimties vietinio pobūdžio viešosioms paslaugoms, kuriomis daromas nedidelis poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai, ir tam tikrų rūšių socialinėms paslaugoms. Taip pat Komisija, vertindama didelės apimties komercines paslaugas, aiškiai teikiamas ES mastu, galėtų labiau atsižvelgti į veiksmingumą ir konkurencijos aspektus¹⁹.

Taigi, šia pertvarka bus siekiama užtikrinti aiškia, paprastą ir veiksmingą teisės sistemą, kuria remdamosi nacionalinės, regioninės ir vietos valdžios institucijos galės lengviau laikytis taisyklių, ir skatinti veiksmingai teikti VESP, siekiant puoselėti pažangią, tvarią ir integracinę ekonomiką.

Pertvarkant taisykles bus visapusiškai laikomasi bendrojo ES valstybės pagalbos kontrolės tikslo – užtikrinti, kad valstybės narės teiktų tik tokią valstybės pagalbą, kuria būtų padedama siekti visuotinės svarbos tikslų, kuri būtų tinkamai parengta ir proporcinga ir kuria nebūtų iškraipoma konkurencija ir valstybių narių tarpusavio prekyba.

4.2.1. *Išsamesnis paaiškinimas*

Komisijos tarnybos įvairiomis priemonėmis stengėsi išsamiau paaiškinti su VESP susijusias valstybės pagalbos taisykles. Kaip minėta, 2007 m. Komisijos tarnybos paskelbė Dažnai užduodamų klausimų dokumentą. Be to, 2008 m. Komisija sukūrė Sąveikiosios informacijos paslaugos sistemą, skirtą suinteresuotosiems šalims, pageidaujantiems teikti svarbius su VESP taisyklėmis susijusius klausimus tiesiogiai internetu ir gauti atsakymus iš atsakingų Komisijos tarnybų.

Žinios ir patirtis, įgyta teikiant sąveikiosios informacijos paslaugą, ir Komisijos bylų nagrinėjimo praktika 2010 m. pabaigoje pateiktos atnaujintame 2007 m. Dažnai užduodamų klausimų dokumente²⁰. Į šį atnaujintą vadovą įtraukta daugiau kaip 100 klausimų įvairiomis su VESP susijusiomis temomis. Jame išsamiau paaiškintos kelios pagrindinės sąvokos, susijusios su valstybės pagalbos taisyklių taikymu VESP, įskaitant tų taisyklių taikymo sritį, sąlygas, kurias būtina tenkinti, kad Komisija patvirtintų su VESP susijusią pagalbą, ir valstybės pagalbos bei viešojo pirkimo taisyklių santykį. Nemažai klausimų susiję su socialinių paslaugų sektoriumi, nes šio sektoriaus valdžios institucijos ir paslaugų teikėjai dažnai teigė patyrę sunkumų taikydami atitinkamas ES taisykles. Suinteresuotosios šalys neturėjo galimybės pateikti pastabų apie vadovą vykstant konsultacijoms dėl rinkinio pertvarkos.

¹⁸ Žr. 4.2 skirsnį.

¹⁹ Žr. 4.3 skirsnį.

²⁰ SEC(2010) 1545 galutinis, 2010 m. gruodžio 7 d.

Vis dėlto per konsultacijas paaiškėjo, kad visų pirma pagrindinių sąvokų, kuriomis grindžiamos su VESP susijusios valstybės pagalbos taisyklės, neapibrėžtumas ir neteisingas aiškinimas gali būti viena iš priežasčių, dėl kurių taisyklės kartais taikomos neteisingai. Siekiant daugiau aiškumo reikia atsižvelgti ne tik į rinkinio nuostatas, bet ir į veiklos pobūdį ir į tai, ar priemonei apskritai taikomas SESV 107 straipsnis. Klausimai, kuriuos suinteresuotosios šalys paprašė išsamiau paaiškinti ir dėl kurių Komisija ketina teikti tolesnes gaires, be kita ko, yra šie:

- ekonominės ir neekonominės veiklos atskyrimas pagal valstybės pagalbos taisykles ir tam tikrų subjektų pripažinimas įmonėmis;
- apribojimai, kurių valstybės narės turi laikytis pagal valstybės pagalbos taisykles tam tikrą ekonominę veiklą priskirdamos VESP;
- sąlygos, kuriomis kompensacija už vietos lygmeniu teikiamas VESP daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai, taigi, kuriomis tokiai kompensacijai taikomos valstybės pagalbos taisyklės;
- reikalavimai, kurių pagal valstybės pagalbos taisykles turi laikytis valdžios institucijos pavesdamos įmonei teikti VESP;
- sąlygos, kuriomis kompensacija už VESP nelaikoma valstybės pagalba, jei viešojo konkurso tvarka pasirenkamas paslaugų teikėjas, galintis teikti paslaugą mažiausia bendruomenei kaina, arba jei nustatyta kaina atitinka veiksmingos ir gerai valdomos įmonės kainą;
- kaip didinti valstybės pagalbos ir viešojo pirkimo taisyklių taikymo konvergenciją; taip pat
- rinkinio taisyklių ir kitų konkreitiems sektoriams taikomų su VESP susijusių taisyklių santykis.

Kai kurie minėti klausimai yra tiesiogiai susiję su pirmine ES teise, kaip ją aiškina Teisingumo Teismas (žr., pavyzdžiui, kaip atskiriama ekonominė ir neekonominė veikla). Komisija šiuo atveju gali tik išsamiau paaiškinti, kaip ji supranta ir taiko Sutarčių nuostatas. Laikydamosi šių apribojimų, Komisija įvertins, ar reikia išsamiau paaiškinti su VESP susijusių valstybės pagalbos taisyklių pagrindines sąvokas, kad būtų lengviau šias taisykles taikyti teisingai.

Be to, Komisija aptars su valstybėmis narėmis, kaip teikti tolesnį praktinį paaiškinimą vietos lygmeniu, siekiant padėti vietos subjektams ir suinteresuotosioms šalims.

4.2.2. *Diversifikuotas ir proporcingas požiūris*

Dabartinis rinkinys maždaug vienodai taikomas daugeliui ekonomikos sektorių ir subjektų. Komisija ketina vykdydama planuojamą pertvarką aiškiau atskirti skirtingų rūšių paslaugas, atsižvelgdama į tai, ar dėl valstybės pagalbos atitinkamuose ekonomikos sektoriuose kyla didelis konkurencijos vidaus rinkoje iškraipymo pavojus.

4.2.2.1. Supaprastinimas

Nemažai viešųjų paslaugų, kurias organizuoja vietos bendruomenės, yra gana nedidelės apimties, todėl jomis daromas labai mažas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai. Be

to, tam tikrų rūšių socialinės paslaugos turi keletą ypatumų, susijusių su jų finansavimo struktūra ir tikslais. Viena iš labiau diversifikuoto požiūrio priemonių – supaprastinti šių rūšių paslaugoms taikomas valstybės pagalbos taisykles. Apskritai Komisija sieks užtikrinti, kad atitinkamoms valdžios institucijoms tenkanti administracinė našta būtų proporcinga poveikiui, kuri konkreti priemonė daro konkurencijai vidaus rinkoje. Todėl Komisija įvertins, kokiomis sąlygomis ir aplinkybėmis tam tikra pagalba gali būti laikoma *de minimis* pagalba²¹, kokių rūšių paslaugoms ir kokiomis sąlygomis būtina pateikti atskirą valstybės pagalbos pranešimą ir ar reikia keisti ribas, kuriomis remiantis nustatoma, ar taikomas dabartinis VESP sprendimas.

4.2.2.2. Didelės apimties komercinių paslaugų, pavestų nustatant viešųjų paslaugų įsipareigojimus, veiksmingumas

Komisija nusprendė supaprastinti rinkinio taikymą pagrįstais atvejais, tačiau ji taip pat sieks užtikrinti kokybiškas viešąsias paslaugas ir veiksmingą valstybės išteklių paskirstymą, kuo labiau vengdama konkurencijos vidaus rinkoje iškraipymo (tai vienas iš rinkinio pertvarkos tikslų).

Komisija mano, kad konkurencijos vidaus rinkoje iškraipymo pavojus yra ypač didelis sektoriuose, kuriuose vykdoma didelės apimties komercinė veikla, kuri yra aiškiai ES masto, ir kuriuose veiklos vykdytojams pavedami viešųjų paslaugų įsipareigojimai. Kai kuriuose susijusiuose sektoriuose, pavyzdžiui, transporto, telekomunikacijų, energijos tiekimo ir pašto paslaugų, ši pavojų siekiama sumažinti šiems konkreitiems sektoriams taikomomis taisyklėmis²². Šios konkreitiems sektoriams taikomos taisyklės taikomos vietoj VESP sprendimo ir VESP bendrųjų nuostatų (pvz., transporto sektoriuje) arba kartu su VESP sprendimu ir VESP bendrosiomis nuostatomis (pvz., pašto paslaugų sektoriuje).

Pagal dabartinį rinkinį kompensacija, skiriama už VESP teikimą, gali būti dengiamos paslaugų teikėjo patirtos sąnaudos ir pagrįsta pelno marža²³. Tačiau dabartiniame rinkinyje neatsižvelgiama į tai, kaip skiriasi VESP teikėjo patirtos sąnaudos ir gerai valdomos įmonės sąnaudos. Todėl kai kurios sąnaudos, kurias valstybės narės kompensuoja paslaugų teikėjams, gali atsirasti dėl mažo veiksmingumo. Dėl tokios padėties iškraipomas rinkos veikimas ir galiausiai gali sumažėti paslaugų kokybė ir teikimo veiksmingumas. Be to, ji nėra suderinama su bendrosios valstybės politikos tikslu – užtikrinti valstybės išlaidų veiksmingumą ir teisingą išteklių paskirstymą.

Todėl Komisija, vykdydama dabartinę peržiūrą, svarsto, kaip reikėtų daugiau dėmesio skirti veiksmingumui ir kokybei sprendžiant, ar patvirtinti su VESP susijusių valstybės pagalbos priemonę. Ji, be kita ko, galėtų imtis priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti reikiamą su

²¹ 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1998/2006 dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, OL L 379, 2006 12 28.

²² 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1370/2007 dėl keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešųjų paslaugų ir panaikinant Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 1191/69 ir (EEB) Nr. 1107/70, OL L 315, 2007 12 3, p. 1; 2008 m. rugsėjo 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1008/2008 dėl oro susisiekimo paslaugų teikimo Bendrijoje bendrųjų taisyklių, OL L 293, 2008 10 31, p. 3; 2008 m. vasario 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/6/EB, iš dalies keičianti Direktyvą 97/67/EB, siekiant visiško Bendrijos pašto paslaugų vidaus rinkos suformavimo, OL L 52, 2008 2 27, p. 3; 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis.

²³ Žr. VESP sprendimo 5 straipsnį ir VESP bendrųjų nuostatų 2.4 skirsnį.

VESP susijusių valstybės išlaidų skaidrumą, nustatyti ir apibrėžti VESP įsipareigojimus (neribojant didelės valstybės narėms suteiktos veiksmų laisvės šioje srityje) ir atsižvelgti į veiksmingumą per visą pavedimo teikti VESP paslaugas laikotarpį.

5. TOLESNI VEIKSMAI

Konsultacijas su Europos Parlamentu, Taryba, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, Regionų komitetu, valstybėmis narėmis ir suinteresuotosiomis šalimis dėl naujų VESP sprendimo ir VESP bendrųjų nuostatų projektų numatoma surengti iki 2011 m. liepos mėn.

PRIEDAS. VESP taikomos teisinės priemonės pagal sektorius

	2005 m. VESP bendrosios nuostatos	2005 m. VESP sprendimas	Konkreiems sektoriams taikomi valstybės pagalbos komunikatai, kuriuose pateikiamos su VESP susijusios nuostatos	Atitinkami konkreitiems sektoriams taikomi teisės aktai, kuriuose pateikiamos su VESP susijusios nuostatos
Sausumos transportas	Netaikomos, nes taikomas SESV 93 str.	Netaikomas, nes taikomas SESV 93 str.	Gairės dėl geležinkelių įmonių ²⁴	Reglamentas dėl keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešųjų paslaugų ²⁵
Oro transportas	Netaikomos	Taikomas ²⁶	Gairės dėl oro transporto ²⁷ Valstybės pagalba aviacijos sektoriuje ²⁸	Reglamentas dėl oro susisiekimo paslaugų teikimo ²⁹ Direktyva dėl antžeminių paslaugų rinkos ³⁰
Jūrų transportas	Netaikomos	Taikomas ³¹	Komunikatas dėl laivų valdymo įmonių ³² Komunikatas dėl jūrų greitkelių ³³	Reglamentas dėl kabotažo ³⁵

²⁴ Komisijos komunikatas C(2008) 184 „Bendrijos gairės dėl valstybės pagalbos geležinkelio įmonėms“, OL C 184, 2008 7 22, p. 13–31.

²⁵ 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1370/2007 dėl keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešųjų paslaugų, OL L 315, 2007 12 3, p. 1–13. Šiuo reglamentu leidžiama teikti kompensacijas, skiriamas laikantis keleto reikalavimų (paprastai įtraukiamas įpareigojimas surengti viešąjį konkursą), apie jas nepranešus.

²⁶ Šio sektoriaus VESP teikėjai gali pasinaudoti išimtimi, jei atitinka bendrąsias ribas (100 mln. EUR apyvarta arba 30 mln. EUR kompensacija) arba specialiąsias keleivių skaičiumi pagrįstas ribas.

²⁷ 2005 m. gruodžio 9 d. Komisijos komunikatas „Bendrijos gairės dėl oro uostų finansavimo ir valstybės pagalbos oro transporto bendrovių veiklai iš regioninių oro uostų pradėti“, OL C 312, 2005 12 9, p. 1.
²⁸ EB sutarties 92 ir 93 straipsnių ir EEE susitarimo 61 straipsnio taikymas valstybės pagalbai aviacijos sektoriuje, OL C 350, 1994 12 10, p. 5–20.

²⁹ 2008 m. rugsėjo 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1008/2008 dėl oro susisiekimo paslaugų teikimo Bendrijoje bendrųjų taisyklių, OL L 293, 2008 10 31, p. 3–18.

³⁰ 1996 m. spalio 15 d. Tarybos direktyva 96/67/EB dėl patekimo į Bendrijos oro uostuose teikiamų antžeminių paslaugų rinką, OL L 376, 1996 10 25, p. 36.

³¹ Šio sektoriaus VESP teikėjai gali pasinaudoti išimtimi, jei atitinka bendrąsias ribas (100 mln. EUR apyvarta ir 30 mln. EUR kompensacija) arba specialiąsias keleivių skaičiumi pagrįstas ribas.

³² Komisijos komunikatas, kuriame išdėstomos valstybės pagalbos teikimo laivų valdymo įmonėms gairės, OL C 132, 2009 6 11, p. 6.

			Gairės dėl jūrų transporto ³⁴	
Transliavimas	Netaikomos, bet šiam sektoriui taikomo komunikato ³⁶ principai panašūs	Taikomas, jei tenkinamos sprendimo 2 straipsnio 1 dalies a punkte išdėstytos sąlygos ³⁷	Komunikatas dėl visuomeninio transliavimo paslaugų ³⁸	
Telekomunikacijos, įskaitant plačiajuosčių ryšį	Taikomos kartu su gairėmis	Taikomas	Gairės dėl plačiajuosčio ryšio tinklų spartaus diegimo ³⁹	Pagrindų direktyva ⁴⁰ , Direktyva dėl universaliųjų paslaugų ⁴¹
Pašto paslaugos	Taikomos ⁴²	Taikomas, bet iš esmės dėl ribų neaktualus		3-ioji pašto paslaugų direktyva (nuo 2011 m.) ⁴³

- ³³ Komisijos komunikatas, kuriame išdėstomos jūrų greitkelių projektui pradėti teikiama Bendrijos finansavimą papildančios valstybės pagalbos teikimo gairės, OL C 317, 2008 12 12, p. 10.
- ³⁴ Komisijos komunikatas C(2004) 43 „Bendrijos gairės dėl valstybės pagalbos jūrų transportui“, OL C 13, 2004 1 17, p. 3.
- ³⁵ 1992 m. gruodžio 7 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 3577/92, taikantis laisvės teikti paslaugas principą jūrų transportui valstybėse narėse (jūrų kabotажas), OL L 364, 1992 12 12, p. 7–10.
- ³⁶ Komisijos komunikatas dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo visuomeninio transliavimo paslaugoms, OL C 257, 2009 10 27, p. 1–14. Šiame komunikate paaiškinama, kaip Komisija taiko pagrindinius prie ES sutarties ir SESV pridėtame Protokole Nr. 29 išdėstytus principus valstybių narių viešojo transliavimo sistemoms.
- ³⁷ Kaip nustatyta Komisijos komunikato dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo visuomeninio transliavimo paslaugoms 19 punkte, OL C 257, 2009 10 27, p. 4.
- ³⁸ Komisijos komunikatas dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo visuomeninio transliavimo paslaugoms, OL C 257, 2009 10 27, p. 1; Komisijos komunikatas dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo viešųjų paslaugų transliavimui, OL C 320, 2001 11 15, p. 5.
- ³⁹ Komisijos komunikatas, Valstybės pagalbos taisyklių taikymo plačiajuosčio ryšio tinklų sparčiam diegimui Bendrijos gairės, OL C 235, 2009 9 30, p. 7.
- ⁴⁰ 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos, OL L 108, 2002 4 24, p. 33–50.
- ⁴¹ 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis, OL L 108, 2002 4 24, p. 51–77.
- ⁴² Reikėtų pažymėti, kad pagal VESP bendrųjų nuostatų 4 punktą būtina laikytis griežtesnių sektoriui taikomose direktyvose, kurios įsigalioja 2011 m., nustatytų taisyklių.
- ⁴³ 2008 m. vasario 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/6/EB, iš dalies keičianti Direktyvą 97/67/EB, siekiant visiško Bendrijos pašto paslaugų vidaus rinkos suformavimo, OL L 52, 2008 2 27, p. 3.

Energetika	Taikomos	Taikomas		Trečiasis energetikos dokumentų rinkinys, įskaitant Direktyvą dėl elektros energijos rinkos ⁴⁴ Direktyvą dėl gamtinių dujų rinkos ⁴⁵
Sveikata	Taikomos	Taikomas ligoninėms neatsižvelgiant į ribas ⁴⁶		
Socialinis būstas	Taikomos	Taikomas neatsižvelgiant į ribas ⁴⁷		
Socialinė priežiūra	Taikomos	Taikomas		

⁴⁴ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/54/EB, OL L 211, 2009 8 14, p. 55.

⁴⁵ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/55/EB, OL L 211, 2009 8 14, p. 94.

⁴⁶ VESP sprendimo 2 straipsnio b punktas.

⁴⁷ VESP sprendimo 2 straipsnio b punktas.